

INTERVIEW

PAUL COSYNS, DE WAAKHOND VAN DE GEVANGENISSEN, KAPT ERMEE

‘We sluiten mensen sneller op’

‘De crisis in het Belgische gevangenisstelsel is de afgelopen jaren blijven groeien, zonder dat iemand ingreep. Het absolute dieptepunt is nu bereikt.’ Dat zegt Paul Cosyns, die onlangs opstapte als voorzitter van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen.

© pn

‘Je moet stoppen op een hoogtepunt. Het is mooi geweest. Ik heb een datum in mijn hoofd, maar die ga ik nog niet verklappen’

SERGIO HERMAN, kok van driesterrenrestaurant Oud Sluis in een interview met De Tijd.

VAN ONZE REDACTEUR
CEDRIC LAGAST

BRUSSEL | Psychiater Paul Cosyns trad onlangs in stilte af als voorzitter van de Centrale Toezichtsraad (CTG), zeg maar de waakhond van het gevangeniswezen. Die raad van vrijwilligers moet toezien of de rechten van de gedetineerden gerespecteerd worden. Ze kan incidenten in de gevangenis signaleren en met de verantwoordelijken naar oplossingen zoeken. Maar omdat de federale overheid toch niets doet met hun opmerkingen en ze zelfs de minimale logistieke steun van een secretaris en een werkingsruimte niet geeft, gaf Cosyns zijn ontslag. En het bestuur besloot eenparig om de werkzaamheden op te schorten.

Vóór het ontslag leverde het CTG nog een vernietigend rapport af over de toestand in de gevangenis. ‘Een beschamende inbreuk op de menselijke waardigheid’, aldus het rapport. Gevangenen zitten soms met drie opgesloten in eenpersoonscellen, zonder wc of stromend water. Ze slapen op beschimmelde matrassen. Het eten is ondermaats. De gevangenen klagen over medische verzorging en over hygiëne.

De crisis heeft een dieptepunt bereikt, zegt u?

‘Sommige problemen dateren al van de jaren 70. De toestand is jaar na jaar verslechterd, en heeft nu

een punt bereikt waarop het bijna niet slechter kan. Je hebt de enorme overbevolking. En de slechte infrastructuur: sommige gebouwen zijn zo versleten, dat we ze moeten sluiten omdat ze op instorten staan. En er zitten te veel mensen in de cel die daar eigenlijk niet thuishoren. Mensen die anders opgevangen moeten worden, zoals de geïnterneerden.’

‘Een toenemend aantal seksueel delinquenten zit stilletjes zijn straf uit, om daarna opnieuw te beginnen’

Hoe is het zover kunnen komen?
‘Het is het resultaat van jarenlang nietsdoen. De politici kennen de problemen zeer goed. Maar toch laten ze betijen. Elke politicus beseft dat hij er geen enkele stem mee kan winnen. Hij riskeert zelfs om afgestraft te worden: “Je had beter voor mijn pensioen gezorgd”, redeneren mensen. Je kunt het probleem bovendien niet in enkele jaren tijd oplossen. Het

Paul Cosyns: ‘Er zijn niet meer misdadigers dan vroeger, we zijn gewoon minder verdraagzaam geworden.’ © photo news

moet aangepakt worden door iemand die een langetermijnvisie heeft, voorbij de volgende verkiezingen. Politici hebben een veel korter tijdspectief.’

Toch zijn er niet meer misdadigers dan vroeger.

‘Neen, we sluiten mensen gewoon sneller op. Dat past in de tijdsgeest: mensen zijn minder verdraagzaam voor ongewoon gedrag of voor zaken die fout lopen. Ze stappen naar de rechter voor alles en nog wat, en ze eisen nultolerantie. De tendens is dat de rechtspraak daarop ingaat. Verdachten worden in voorarrest opgesloten voor onbenulligheden. Men overweegt te weinig de alternatieven, zoals de enkelband. Politici spreken over een nulrisico: het risico dat iemand een misdaad zou plegen, moet nihil zijn. Maar dat is absurd: dat kan alleen als je iedereen in de cel stopt.’

‘De vraag is, of al die opsluitingen iets opbrengen. Bijvoorbeeld: sinds een wetwijziging in 1989 worden verkrachtingen strenger bestraft. Er worden sindsdien meer mensen opgesloten voor zedenfeiten, en ze blijven ook langer in de cel zitten. Maar uit onderzoek blijkt dat het aantal daders dat na een veroordeling opnieuw toeslaat, even hoog is gebleven.’

Waarom zouden we moeten inzitten met gevangenen?

‘Omdat ze ooit wel eens vrijgelaten worden. En dan wil je dat die

persoon zich niet meer misdraagt en zich aanpast. Het basisidee is dat gevangenen hun tijd gebruiken om iets op te bouwen, in de hoop dat ze zich daarna opnieuw aan de regels zullen houden. Ze moeten opnieuw hun plaats vinden in de maatschappij. Maar dat gebeurt vandaag amper. We maken de mensen alleen maar doortrapper. Ik zie dat in de praktijk: een toenemend aantal opgesloten seksueel delinquenten wil zich niet laten behandelen. Ze zitten stilletjes hun straf uit, om daarna opnieuw te beginnen.’

Hoe moet de crisis volgens u opgelost worden?

‘De oude gevangenis moeten dicht. Maar we moeten ons ook de fundamentele vraag durven stellen wat we in de toekomst met onze veroordeelden willen aanvangen. Wanneer sluiten we iemand op en hoe kunnen ervoor zorgen dat dit resultaat oplevert?’

De regering denkt vooral aan de bouw van nieuwe gevangenis om alles op te lossen.

‘Het is een stap vooruit, want het zal de overbevolking tijdelijk oplossen. Maar dit zal pas effect hebben als de regering ook durft na te denken over de zin en de betekenis van een gevangenisstraf, en wat ze ermee wil bereiken. Daar hoor je niets over. Als we dat niet doen, dan herhalen we onze fouten en zitten we binnen enkele jaren opnieuw met hetzelfde probleem.’